Borovnice | Detail mlýnu

Identifikační údaje

Adresa	Borovnice Haklův replika - 544 77
Okres	Trutnov
Katalogové číslo	P 111
Katastrální území	Borovnice u Staré Paky
GPS	50° 30' 27.6'' 15° 36' 9.8''
Mapová značka	Německý / Novostavba
Poloha vůči obci	1,5 km VJV od OÚ
Číslo kulturní památky	28343/6-3442 z r.1964 otevřít list NPÚ
Přístupnost	Muzeum s průvodcem
Rok stavby	1846
Rok zániku	1968 - rozebrán (odvezen do: skanzen v Kouřimi)

Stručný popis

Borovnický větřák je jediným i když jen částečně dochovaným větrným mlýnem německého typu v Čechách. Původně stálo v Borovnici pět mlýnů. Poslední z nich postavený v roce 1846 Augustinem Haklem přečkal až do roku 1968. Do té doby byl opakovaně opravován, např. po zásahu bleskem v roku 1966. Půdorys mlýna činil 5,5 x 5,3 m a celková výška 11,2 m.
V roce 1968 byl na základě rozhodnutí Krajské památkové správy přes velký odpor občanů i MNV Borovnice mlýn rozebrán a převezen do Hostinného. Odtud se stěhoval do Vrchlabí a nakonec do Kouřimi, kde leží jeho zbytky dodnes. Části základového trámoví, které zůstaly v obci Borovnice shořely 30. 6. 1979. O rekonstrukci borovnického větřáku uvažují ve skanzenu v Kouřimi.
Velký zájem na obnovení svého mlýna mají však i občané obce Borovnice. Pomoci jim může podrobná dokumentace mlýna, která byla v roce 1965 provedena firmou Stavoprojekt Hradec Králové. Nedůslednost státní památkové péče vedla k likvidaci posledního větrného mlýna německého typu na území Čech, neboť díly uložené v Kouřimi jsou již vinou opakovaného převážení a špatného skladování pro rekonstrukci nepoužitelné.
V roce 2004 založil jiří Chvojka Sdružení větrák Borovnice, které si dalo za cíl obnovit větrrný mlýn v obci Borovnice. Podařilo se jim nechat vypracovat vstupní projekt, najít a upravit vhodné místo pro stavbu mlýna a pustili se do stavby. A 27. června 2020 byla slavnostně ukončena jeho stavba. První mlýn německého typu v Čechách je hotov a otevřen veřejnosti.

Historie

Historie obecně

Historie větrného mlýna v Borovnici

Zápisy z kroniky obce 1958.

Z historie větrného mlýna,který stojí v naší obci směrem ke Lhotě u Pecky. Tento mlýn byl postaven Augustinem Haklem v roce 1846.Jeho zvláštností je hlavně robustní konstrukce,která mlýn nese.Je z jednoho stromu,borovice,která v Borovnici vyrostla.

Jenom hřídel, samozřejmě dřevěný, na kterém jsou upevněny perutě, má v průměru 64 cm.

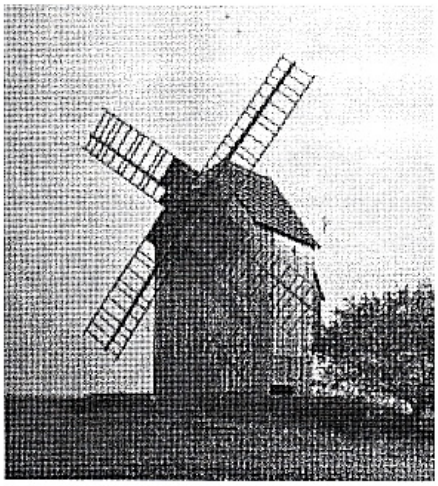

Koncem 19.století mlýn byl již zastaralý, proto jeho tehdejší majitel Augustin Čeřovský obnovil celé mlýnské složení,které je zde dosud.

Tento mlýn nebyl v naší obci osamocen.Celkem zde stály větrné mlýny čtyři, všechny na jižní straně obce.Jeden z nich, Urbanův,čp 127 stál poblíže nynějšího mlýna asi 200 metrů západním směrem.Jeho poslední majetník jej zbořil.

Na návrší nad dnešními usedlostmi Františka Vitvara čp.153 a Františka Votočka čp.154 stály další dva větrné mlýny.

Jeden z nich, Neumanův čp.63, byl zbořen po roce 1898 synem majitelky Františky Neumanové,Ludvíkem. Druhý byl majetkem Stuchlíka z čp.153, byl postaven 528 metrů nad mořem a v roce 1891 jej zničil silný vítr.Zřizování těchto větrných mlýnů povolovala vrchnost a mletí na nich bylo jen jako vedlejší zaměstnání při zemědělství.Pro svou konstrukci to byly mlýny velmi drahé a při pořizování vodních válcových mlýnů větrné mlýny zanikaly.

Nyní je mlýn uzavřen a turisté si jej prohlížejí jen z venčí.Dovnitř do mlýna se dostali místní kluci,kteří vylomili prhna nade dveřmi a zařízení mlýna hodně poškodili.

Další zápis z roku 1966.

Komise pro výstavbu plánovala ,po schválení krajskou památkovou správou,opravu větrného mlýna. Krajská památková správa slíbila na opravu "větráku" 50.000 Kčs,nakonec však nedala ani korunu,pro nedostatek finančních prostředků a z prostředků národního výboru nebylo na zaplacení opravy ani pomyšlení.

Větrný mlýn utrpěl dne 4.července 1966 další otřes při velké bouřce,které se odpoledne přehnala nad vesnicí.Blesk,který sjel přímo do stavby mlýna rozházel téměř celou střechu a otrhal mnoho celých prken z bočních stěn mlýna.Náhodou nezapálil staré,vyschlé dřevo,ze kterého je mlýn postaven.Národní výbor nařídil neprodleně opravu střechy a stěn,aby vlivem počasí nedošlo ke znehodnocení vnitřního zařízení mlýna, které tak dost utrpělo častými "nájezdy" místních kluků.Snaha zamezit těmto návštěvám vstup do mlýna byla doposud vždy marná,protože ani silné petlice a zámky neodolaly síle a vynalézavosti mladých ničitelů.

Rada místního národního výboru však ve věci větrného mlýna neřekla ještě poslední slovo a učiní vše,aby památka, jediná v okolí zůstala zachována.

Zápis roku 1968.

Po změnách v politickém dění nastala radikální změna i v existenci borovnického větrného mlýna.Na základě rozhodnutí krajské památkové správy, bez oznámení místnímu národnímu výboru,byly všechny díly větrného mlýna pečlivě označeny čísly a v měsíci červenci bylo započato s jeho demontáží a odvozem všech částí do Hostinného.Zde v odborné "Huti pro ochranu památek" mají být všechny díly odborně konservovány a tím uchráněny před předčasným zničením.MNV ihned při zahájení rozebírání mlýna žádal na krajské památkové správě vysvětlení,proč k této akci došlo bez vědomí obce.Odpověď zněla asi v tom smyslu,že o tomto rozhoduje krajská památková správa.Národní výbor zase hodnotil tuto akci jako snahu k přemístění mlýna na jiné místo v okrese.

Mezi Národním výborem místním a okresním v Trutnově začalo dlouhé jednání o tom,kde bude mlýn znovu popstaven.Zda to bude v Borovnici,v místě kde stával,nebo na kopci nad zastávkou "U Trojice",nebo bude dokonce přestěhován do skanzenu Krkonošského národního parku ve Vrchlabí.ONV argumentoval hlavně tím,že u nás je mlýn jako památka nevyužitý a obec musí v případě vrácení zaplatit památkářům 150.000 Kčs za jeho kozervování a znovupostavení.Několikeré jednání na MNV a veřejných zasedáních však problém stejně nevyřešilo.

Zápis z roku 1972.

Začátkem listopadu došla do obce zpráva o borovnickém větrném mlýnu.Skanzen ve Vrchlabí se prý z rozhodnutí Východočeského KNV stavět nebude.Větrný mlýn leží zatím rozebraný a nakonzervovaný v Hostinném a podle nepotvrzených zpráv se má vrátit do Borovnice zpět,jakmile budou finanční prostředky na jeho postavení.

Zápis z roku 1976.

Během měsíce července pronikly mezi občany informace o ničení rozebraného mlýna,který je uložen v zařízení památkové správy v Hostinném.Byla učiněny ihned dotazy na ONV v Trutnově.Odbor kultury rady ONV nás informoval,že větrný mlýn je uložen dobře a bude znovu postaven v Borovnici,ale na návrší nad zastávkou ČSD v Borovnici "U Menšiny".

1979. Konec větrného mlýna!?!?

V sobotu 30.června vzplanulo nad dolení částí obce ponechané základové trámoví větrného mlýna,které nebylo odvezeno ke konzervaci do Hostinného.Zbytek "větráku" byl zapálen skupinou trampů,kteří zde tábořili.Případ vyšetřovalo bezvýsledně Okresní oddělení Veřejné bezpečnosti.Při hlášení škody správě památek v Trutnově jsme byli velmi nemile překvapeni sdělením,že vlastně k žádné velké škodě nedošlo,protože celý větrný mlýn dávno shnil a rozpadl se kdesi ve Vrchlabí.Takový byl tedy konec jedné historické stavby, o jejíž existenci Borovničtí občané tolikrát bojovali.

Mlýn je vyobrazen na

- II. vojenské mapování - Františkovo (1836 - 52)
- III. vojenské mapování - Františko-josefské (1876 - 78 - Morava a Slezsko, 1877 - 80, Čechy)
- Mapa Království Českého (1850)

Příjmení mlynářů působících na mlýně

- Hakl

Architektura

Stav nemovitosti Zřícenina

Typ	Německý
Dominantní stavební konstrukce	Dřevěná
Historické prvky	

Parametry

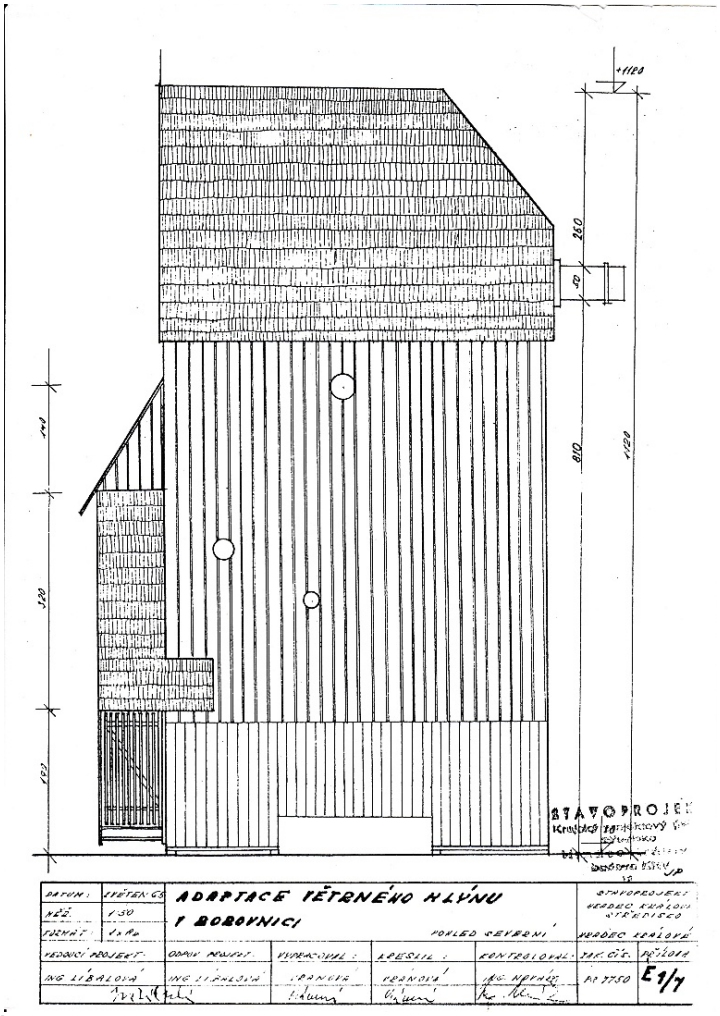

Půdorys mlýna činil 5,5 x 5,3 m a celková výška 11,2 m..

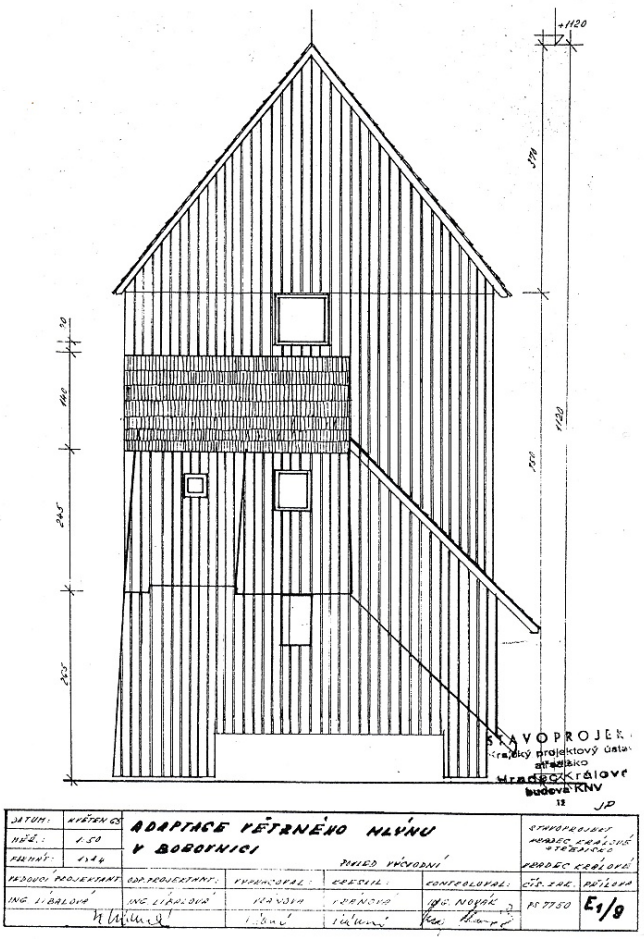

Technologie

Technologické vybavení
Popis technologického vybavení
Technologické vybavení
Stopy po neexistující mlýnské technologii
Doplňkový provoz
Doplňkový provoz - popis
Historické prvky
Parametry

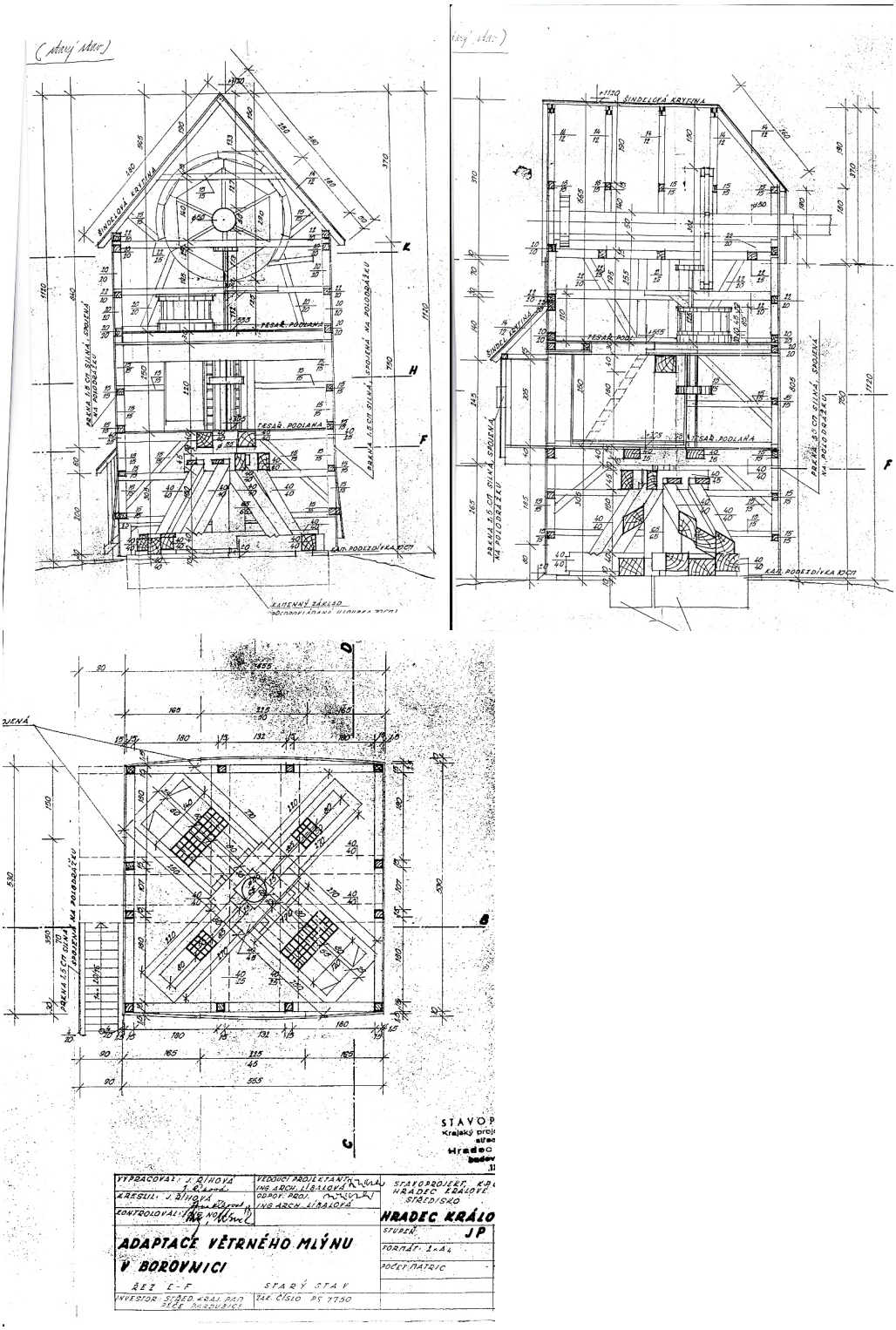

Literatura a pramenyZajímavostiOstatní **Pomocí Ctrl a kliknutím na odkaz si otevřete stránky sdružrní Větrák a článek z Deníku.**

http://www.vetrak.borovnice.cz/

https://www.denik.cz/kralovehradecky-kraj/borovnice-vyhlizi-svuj-vetrny-mlyn-20161007.html

---------- V kronice rodu Čeřovských se uvádí zajímavá praxe, jak zlevnit mouku v době nouze: „Za dob mého pradědečka byly výdělky ve mlýně velmi špatné. Lidé se tenkrát v kraji živili výhradně tkalcovstvím a zemědělstvím při velmi nízkém výdělku. Nemohli si opatřiti ani nejnutnějších životních potřeb, ba ani na dobrý chléb nebylo. Mlynář Augustin Čeřovský jezdil pravidelně do Hořic v Podkrkonoší pro vikev a směsku a z toho namlel mouky, kterou lidé kupovali a pekli z ní nouzový chléb“.

Majiteli mlýna v Borovnici je v jejich kronice zapsána, jako zde opravdu doložená, ale i jinde oblíbená historka s kozou. „Hospodář z blízké vesničky Klimše vedl z Velké Borovnice kozu, kterou si přivázal ke křídlu větrného mlýna a šel si do mlýna pohovořit s mlynářem. Větrný mlýn nebyl zajištěn, zavál silný vítr, křídla se roztočila, vynesla kozu nahoru a koza se

uškrtila.“FotogalerieZákladní obrázky

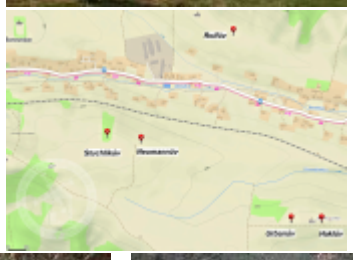

Historické fotografie a pohlednice

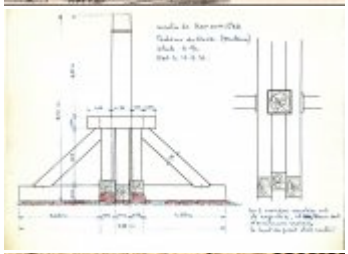

Plány - stavební a konstrukční

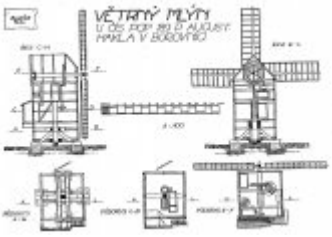

Historické mapy

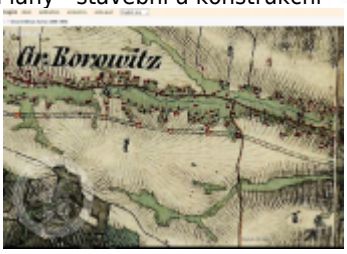

Ostatní

Obrazy Současné fotografie - exteriér